

## Školská zrelosť a pripravenosť



Nejeden rodič si často kladie otázku, či je jeho dieťa zrelé a pripravené na vstup do školy. Avšak zrelosť nerovná sa automaticky pripravenosť. Aké kritériá by teda mali spĺňať prváci, aby úspešne zvládali požiadavky školy?

Doba nástupu do školy nie je stanovená náhodne. Vo veku 6 – 7 rokov dochádza u dieťaťa k významným vývinovým zmenám, ktoré sú podmienené zrením aj učením. K zvládnutiu školských požiadaviek sú potrebné dvojité kompetencie:

- súvisiace so zrením – hovoríme o školskej zrelosti,
- kompetencie, na rozvoji ktorých sa vo väčšej miere podieľa učenie – ich úroveň vyjadruje školská pripravenosť.

### Školská zrelosť

Zahŕňa fyzickú a duševnú dispozíciu potrebnú pre vstup do školy. Je výsledkom dovtedy prebiehajúcich procesov vo vývoji dieťaťa, umožňuje úspešne zvládať požiadavky školy.

Je to zrelosť:

1. fyzická
2. percepčná a kognitívna
3. sociálna, emocionálna a motivačná

### 1. Fyzická zrelosť

Je veľmi individuálna. Dnes sú vo všeobecnosti deti väčšie a vyspelejšie, ako tomu bolo v minulosti. Za orientačné sa považujú priemerné hodnoty:

dievčatá – výška: 105 až 115 cm; hmotnosť: 19 až 23 kg

chlapci – výška: 110 až 118 cm; hmotnosť: 18 a 24 kg

### 2. Percepčná a kognitívna zrelosť

Úroveň detského organizmu musí pri začatí školskej dochádzky dosahovať určitú úroveň vnímania a poznávania.

- *zrakové vnímanie* – dieťa by malo rozlišovať a pomenovať rôzne tvary (štvorec, kruh...), poznať niektoré písmená a číslice

- *zraková diferenciácia* – rozlišovať predmety, vyhľadávať rovnaké (jablká medzi hruškami), odlišovať rôzne

- *zraková analýza a syntéza* – skladať a rozkladať obrázky, fotky, stavebnice...

- *sluchové rozlišovanie* – rozpoznať prvé písmeno v slove, cvičiť sa v rozložení slov na hlásky a v ich spájaní do slov

- *sluchová diferenciácia* – rozlišovať zvuky, poznať niektoré hudobné nástroje, napodobňovať rytmus vytlieskaním

- *sluchová orientácia* – hádať, ktorý predmet/zviera vydáva aký zvuk

- *sluchová analýza* – rozpoznávať, ktorou hláskou začína a končí slovo, vymýšľať slová, vety, príbehy, začínajúce na určitú hlásku

- *priestorová orientácia* – rozlišovanie polohy vecí/osôb v miestnosti, na obrázku; správne používanie pojmov dole/hore, vpravo/vľavo atď. Dieťa by napr. malo dokázať popísať cestu z domu do obchodu ap.

- *rozumové schopnosti*

**Prvák by mal byť schopný chápať realisticky. V praxi to znamená:**

- rozlišovať jednoduché pojmy súvisiace s časom (včera – dnes)
- logicky rozmýšľať o pojmoch (na čo slúžia dvere, stôl...)
- triediť veci podľa veľkosti, množstva, druhu, materiálu...
- poznať farby
- ovládať jednoduché početové operácie – sčítat' = pridávať; odčítat' = uberať – napr. spočítat' si prsty na rukách...
- pamäť

Rodičom sa odporúča **trénovať pamäť** detí pred nástupom do školy. Vhodnou pomôckou sú rôzne riekanky, básničky, krátke rozprávky ap. Pomôcť môžu aj cvičenia, na základe ktorých si dieťa má zapamätať určité množstvo, poradie či dané predmety. Napr. dones z kúpeľne uterák, mydlo a hrebeň. Spočítaj v kuchyni varešky...

**Reč**

**Nesprávne vyslovovanie hlások, slabík, slov je potrebné podchytiť ešte pred nástupom do školy. V 1. ročníku sa od dieťaťa vyžaduje už správna výslovnosť a bohatá slovná zásoba.** Za

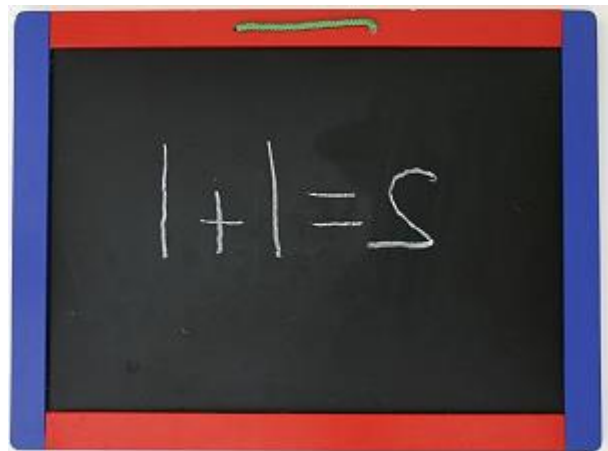
primerané sa považuje očakávať od prváka slovnú zásobu v rozsahu cca 10 000 slov a viac.

Dieťa by malo správne skloňovať, časovať a používať správny slovosled.

**Grafomotorika**

Je nevyhnutná k získaniu schopnosti písať. Pri nástupe do 1. ročníka by dieťa malo dokázať napodobniť geometrické tvary, jeho kresba by mala byť bohatá na detaily. Obrázky majú mať primerané proporcie i detaily (napr. na ruke 5 prstov).

**Lateralita**



Dôležitým ukazovateľom vyzretosti je aj tzv. lateralita. U väčšiny detí býva jedna ruka (ale aj noha, oko...) šikovnejšia. Ak sa potvrdí súhlasná dominancia ruky a oka (napr. obe pravé), ide o vyhranenú dominanciu. Ak je dominantná ľavá ruka a pravé oko, ide o skríženú lateralitu. Známa je aj nevyhranená, kedy dieťa používa obe ruky v rovnakej miere. Pre úspešné zvládnutie požiadaviek školy je najideálnejší prvý prípad. Avšak skúsené učiteľky v 1. ročníku dokážu bez problémov naučiť písať a čítať všetky deti.

### **3. Sociálna, emocionálna a motivačná zrelosť**

#### **- sociálna**

V predškolskom veku sa okruh ľudí okolo dieťa rozšíril z rodičov na kamarátov, personál v škôlke. Toto „zoznamovanie sa“ je dobrým predpokladom pre spoluprácu medzi spolužiakmi v 1. ročníku, bez ktorej je adaptácia v školskom prostredí ťažká.

**Prvák musí byť schopný pracovať v skupine, tlmiť svoje požiadavky v snahe dosiahnuť spoločné dobro. Sociálna zrelosť sa prejavuje aj v zvládaní samoobslužných činností – sám sa obliecť, ísť na WC, naobedovať sa v jedálni.** Množstvo takýchto situácií navodzuje spočiatku aj u zrelého a na školu pripraveného dieťaťa stres, no je otázkou času ich zvládať k spokojnosti učiteľov, rodičov a najmä samotného školáka.

#### **- emocionálna**

**Časté kolísanie a striedanie nálad – čo bolo snád' u škôlkara bežné, sa v škole toleruje málokedy.** Samozrejme, ani začiatok školskej dochádzky nemôže potlačiť osobnosť dieťaťa, no je potrebné rozlišovať, čo je výsledkom nesprávnej, či nedostatočnej výchovy a čo skutočný prejav detského „ja“.

**Emocionálna zrelosť sa vyznačuje primeranou emočnou stabilitou. Afektované správanie ustupuje do úzadia, prejavy hnevu sú skôr iba slovného rázu, bez fyzických atakov.**

#### **- motivačná**

**Záujem o hru pretrváva aj v škole, no dieťa čoraz viac inklinuje k školskej práci.** K správnej motivácii je vedené učiteľom, ako aj rodičmi doma. Stupeň motivácie učiť sa je na začiatku školského roku podstatne nižší ako na konci. Dieťa spočiatku ťažšie opúšťa hru, ktorá bola doposiaľ jeho celodennou úlohou (hoci sa ňou nevedomky učilo). Uvedomovanie si „plnenia si povinností“ je veľmi individuálne a postupné. **Práca na úlohe v danom momente (bez ohľadu na náladu), dodržiavanie rovnakého pracovného tempa s ostatnými spolužiakmi, sústredenie sa... to všetko sa dieťa postupne učí.**